

บทที่ 4

อัตลักษณ์ของตัวละครในบทละครเรื่องรามเกียรติ์

บทละครเรื่อง รามเกียรติ์ มีกำเนิดที่มาจาก “นิทานพระราม” และมีเค้าโครงเรื่องเดียวกันกับ “รามายณะ” ประพันธ์โดยฤๅษีวาณเสนี มีที่มาจากประเทศอินเดีย เนื้อหาเป็นนิยายไสย เช่นเดียวกับพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก เพราะเป็นเรื่องราวของพระผู้เป็นเจ้า หรือ พระเจ้า เกี่ยวข้องพัวพันกันถึงสามโลกทั่วทั้งไตรภพ คือ สวรรค์ แผ่นดิน และบาดาล นอกเหนือจากเรื่องบนแผ่นดินมนุษย์ซึ่งก็ยังมีลึกลับพอประมาณ การทำความเข้าใจเรื่องราวบนสวรรค์และเมืองบาดาล อาจเป็นเรื่องที่ทำให้รู้สึกวุ่นวายเกินกำลังที่คนสามัญจะทำความเข้าใจได้อย่างกระจ่างชัดเจน คงพอจะรู้ได้คร่าว ๆ จากในนิทานปรัมปรา ดำนาน และกัมภีร์ศาสนา หรืออาจเกิดจากปัญญาญาณ สมาบัติ สมาธิ ในผู้ทรงธรรมอันวิเศษ หรือทางสุดท้าย ก็คือ รู้ได้จากวิเคราะห์ โดยการถอดรหัสนามธรรมแฝงจากเรื่องราว ใช้ทฤษฎีการวิเคราะห์ต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว พิจารณาวิเคราะห์หาคำตอบที่จะทำได้

เรื่องราวในรามเกียรติ์ มีการเริ่มเรื่องบนสวรรค์ แล้วพัวพันจนต้องมีการอวตารลงมาเป็นเรื่องเป็นราวต่อเนื่องสลับกันต่อมายังเมืองมนุษย์ เมืองยักษ์และยังลงลึกไปถึงเมืองบาดาลในบางครั้ง การศึกษาวิจัยอัตลักษณ์ของตัวละครในครั้งนี้ แบ่งส่วนการพิจารณาแยกออกเป็น ตัวละครที่เป็น “ต้นสาย” คือ ตัวละครภาคสวรรค์ และที่จะวิเคราะห์ถึงสามพระผู้เป็นเจ้า พระอิศวร พระนารายณ์ พระพรหม กับตัวละคร “ปลายเหตุ” ที่เป็นผู้ปฏิบัติตามกรรมจากการอวตารของกลุ่มแรกทั้งสิ้น ได้แก่พระราม นางสีดา พระลักษมณ์ ทศกัณฐ์ กุมภกรรณ อินทรชิต พิเภก และหนุมาน

เรื่องของพระผู้เป็นเจ้าหรือมหาเทพ ตลอดจนเรื่องของผู้ที่ป็นองค์อวตาร ถือเป็นเรื่องศักดิ์สิทธิ์ ย่อมไม่ใช่เรื่องคนธรรมดาสามัญ ความคิดของตัวละครไม่ใช่ความคิดของคนธรรมดาต่างที่หลาย ๆ ท่านวิเคราะห์กันเอาไว้ ถึงแม้ว่าจะเป็น การประพันธ์แต่ก็ต้องระลึกไว้ว่าตัวละครไม่ใช่มนุษย์แต่เป็นองค์อวตารของพระเจ้า เป็นผู้รู้ทุกเรื่อง เป็นผู้วิเศษวิเศษ การวิเคราะห์ว่าตัวละคร ไสยบริสุทธิไร้เดียงสาไม่บอกแล้วจะไม่รู้ก็ไม่ได้เพราะพระเจ้าเตรียมการอวตารล่วงหน้าก่อน ถึงจะลงมาเกิด ก็ย่อมจะต้องรู้เรื่องราวอยู่ก่อนแล้ว เช่นกรณีนางสีดา ถ้าคิดเอาใจแต่ความเป็นมนุษย์คิดนางสีดา คงจะไม่รู้ว่าทศกัณฐ์เป็นบิดา เพราะไม่มีใครบอก ความจริงแล้วนางสีดาเป็นองค์อวตาร ทราบทุกเรื่องคืออยู่แล้ว อีกทั้งทรงทราบว่าลงไปเกิดกับใคร ใครที่จะเป็นพระบิดาและพระมารดา ยิ่งกว่านั้นที่ป็นผู้รู้กระจ่างกว่าคือพระราม องค์อวตารของหนึ่งในสามพระผู้เป็นเจ้าก็ทราบเรื่องประมาณนี้อย่างแน่นอน การที่จะลงความเห็นว่าเป็นเรื่องรู้สั่วดูเหมือนจะเป็นเหตุผลที่แค่งง เอาไว้ว่าเป็นเหตุผลบังหน้าจริง ๆ เรื่องอื่นที่ควรพินิจพิจารณาถึง คือช่วงเวลาของเรื่องอันยาวนาน

ไม่ใช่แค่ชั่วอายุคน ระยะเวลาที่ยาวนานทำให้อาจเกิดความสับสนด้านมิติของเวลา การเกิดแล้วตาย แล้วเกิดมาใหม่อีก ก็เป็นไปได้ หนึ่งวิญญานหลายบทบาท เรื่องเหล่านี้จึงเป็นเรื่องจำเป็นที่ต้องนำมาใส่ใจในการวิเคราะห์กันต่อไปอีกด้วย

ภาคสวรรค์

บทละครเรื่องรามเกียรติ์ฉบับพระราชนิพนธ์ของรัชกาลที่ 1 เริ่มจากหิรันดย์กษัตริย์ที่อาศัยอยู่ยังยอดจักรวาล ขอพรจากพระอิศวรที่อยู่เขาไกรลาส (พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 2-3) พระอิศวรประทับอยู่บนสวรรค์

๑ เมื่อนั้น	พระอิศวรบรมรังสรรค์
เสด็จเหนืออาสน์แก้วแพร้วพรรณ	ในสวรรค์พิมานอลงกรณ์ฯ (พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 37)

หรือกล่าวถึงสวรรค์ตอนที่ตรีบุรุษกรจะร่วมรสรักนางสวรรค์	
๑ ถึงชั้นจาดุมหาราช	ทำอำนาจสะท้อนสะท้อนไหว
ไล่หมู่เทวาสुरาถย์	ตกใจอึ้งอึ้งทั้งเมืองฟ้า
เขยชิดพิศวสนางสวรรค์	แล้วไปถึงชั้นดาวดึงศา
ล่องขึ้นไปชั้นยามา	จนพิภพสุดิดอันโอฬาร
อีกชั้นนิมมานนรดิศ	ทั้งปาระนิมิตไพศาล
กลัวไฉนวนางฟ้าจุฬาพาล	ร้องหวีดวิ่งพล่านไม่สมประดีฯ

(พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 39)

เห็นได้ว่าบทละครนี้ยึดถือสวรรค์ตามคติความเชื่อใน “ไตรภูมิิกถา” หรือ ไตรภูมิพระร่วงของพระมหาลาธรรมราชาที่ 1 (พญาลิไท) ซึ่งกล่าวถึงสวรรค์ 6 ชั้น พรหมโลก 16 ชั้น และ อรูปพรหม 4 ชั้น (พญาลิไท, 2543, หน้า 1-2)

สวรรค์ 6 ชั้นประกอบด้วย ปกครองโดย

1. จาดุมหาราชิกาภูมิ ท้าวจุลโลกบาล (หน้า 203-204, 212)

ฝ่ายตะวันออก ท้าวธตรฐ ราช

ฝ่ายทักษิณ ท้าววิรุฬหก ราช

ฝ่ายตะวันตก ท้าววิรูปักษ์ ราช

ฝ่ายอุดร ท้าวไพศมหาราช

2. ดาวดึงษ์ภูมิ สมเด็จพระอินทราชา พระอินทร์ (หน้า 207)

3. ยามาภูมิ สุยามเทวราช (หน้า 229)

4. คุสิตาภุมิ สันตฺสิตเทวราช (หน้า 230)
5. นิมนนรติภุมิ นิมนนรติเทวราช (หน้า 231)
6. ปรมิตวสวัตติภุมิ ปรมิตวสวัตติเทวราช มาราชิราช (หน้า 232)

พรหมโลก 16 ชั้น ประกอบด้วย

1. ปาริสัชชาภุมิ
2. พรหมปโรหิตาภุมิ
3. มหาพรหมาภุมิ
4. ปริตตภาภุมิ
5. กัปปมานาภุมิ
6. อาภัสสราภุมิ
7. ปริตตสุภาภุมิ
8. อัปปมานสุภาภุมิ
9. สุภกิณภุมิ
10. เวหฬผลาภุมิ
11. อสัณฺญิสัตตภาภุมิ
12. เวหาภุมิ
13. ตัปปาภุมิ
14. ทัสสาภุมิ
15. สุทตฺตสิภุมิ
16. อกนิฏฐาภุมิ

อรุปรหมภุมิ 4 ชั้น ประกอบด้วย

1. อากาसानัญญาขตนภุมิ
2. วิญญาณัญญาขตนภุมิ
3. อากิณฺญัญญาขตนภุมิ
4. เนวสัณฺญานาสนัญญาขตนภุมิ

ภาพที่ 134 สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ จิตรกรรมไตรภูมิสมัย รัชกาลที่ 9

ที่มา: <http://www.dailynews.co.th/education/175924>

นอกจากคติความเชื่อในไตรภูมิอีก สวรรค์ในศาสนาฮินดู ตำนานนิกายอัยยวาช (วิถีทางของท่าน) ได้จำแนกจักรวาลไว้เป็น 7 โลก (Loga) (Wikipedia, 2012, p. 1)

1. เทวโลก (Deiva Loga)
2. ยมโลก (Yama Loga)
3. สวรรคโลก (Swarga Loga)
4. พรหมโลก (Brahma Loga)
5. ไวกุนธุ์โลก (Vaikunda Loga) หรือเกษียณสมุทร ที่ประทับของพระนารายณ์
6. ศิวโลก (Siva Loga) หรือเขาไกรลาส ที่ประทับของพระอิศวร
7. ปรโลก (Para Loga)

ในอัสวเวทย์ปุราณะก็ได้แบ่งโลกชั้นสูงกว่าภุมมิมนุษย์ไว้เป็น 6 โลก (Loka) จาก 15

โลก

1. สัตยาโลก (Satya Loka) หรือ พรหมโลกที่ประทับของพระพรหม
2. เทพโลก (Tapa Loka)
3. ชนะโลก (Jana Loka)
4. มหาโลก (Mahar Loka)
5. สวรรคโลก (Svar Loka)
6. ภูวโลก (Bhuvar Loka)

ภาพที่ E36 แผนภูมิ 15 โลกในจักรวาลตามคติปุราณะ

ที่มา: <http://decodehindumythology.blogspot.com/2012/04/lokas-planets-of-advanced-aliens.html>

ภาพที่ 137 ศิวโลก เขาไกรลาส (Siva Loka Kailash Mountain)

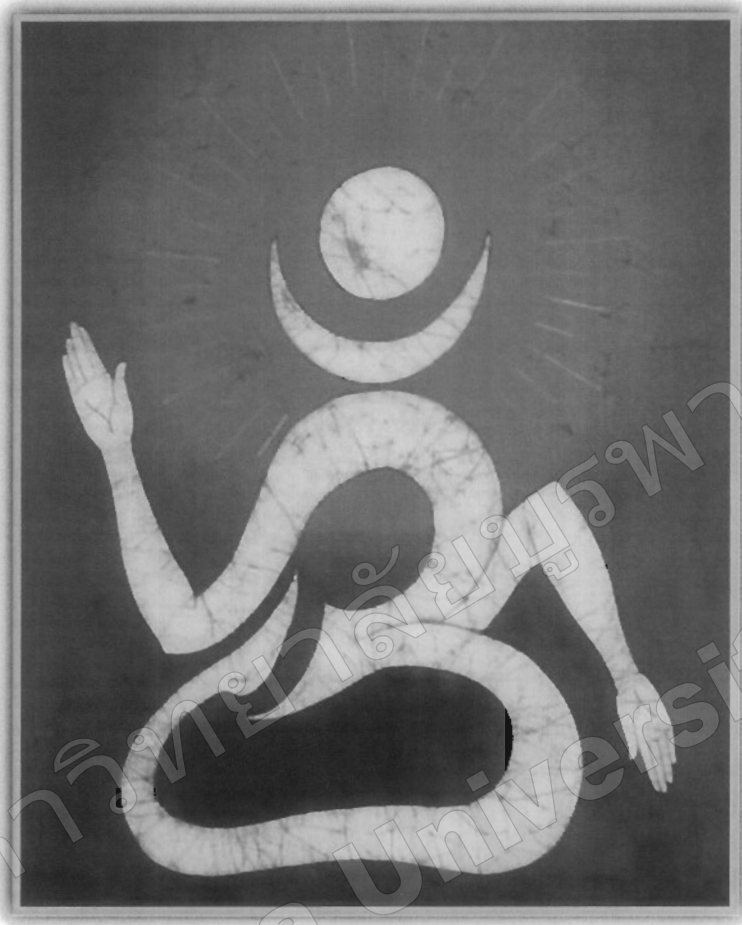
ที่มา: <http://en.wikipedia.org/wiki/File:Hindukailash.JPG>

ภาพที่ 138 พระอิศวร

ที่มา: http://watpaphukon.org/images/p07/06/img01_b.jpg

พระอิศวร พระศุภี หรือพระศิวะ (Lord Shiva) สันสกฤต: **शिव** เป็นหนึ่งในสามพระผู้เป็นเจ้าสูงสุดของศาสนาฮินดู ตามมหาเทพ (Mahadev) พระพรหมผู้สร้าง พระวิष्ณผู้ดูแล และพระศิวะผู้ทำลายโลก (โอม) พระอิศวรเป็นพระพรหมประเภทพรหมสตรีลิงค์ (พระมหาพุทธรัถย์ปราบนอก, 2540, บทคัดย่อ) คือเป็นทั้งเพศชายและเพศหญิงพระอิศวรทรงมีพระนามมาก ในคัมภีร์ลิงคปุราณะกล่าวว่ามีมากถึง 1008 พระนาม (ดูภาคผนวก ก) พระนามของพระอิศวรที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงรวบรวมไว้ผนวกกับที่มาจากแหล่งอื่นมีดังนี้

ภาพที่ 139 สัญลักษณ์โอม แทนสามพระผู้เป็นเจ้า

ที่มา: <http://whitepaintedwoman.files.wordpress.com/2010/07/om.jpg>

พระนามของพระอิศวร

1. นิลกัณฐ์ศยามกัณฐ์ คอคำศรีกัณฐะคองาม
2. มหาเทวะหรือ มหาเทพ
3. ภาวะความเป็น มฤตยูชัยผู้ชนะความตาย
4. สวภู สัมภู หรือ สยมภูเกิดเอง
5. หาระหระ ผู้นำไป
6. มเหศวรหรือปรเมศวรพระผู้เป็นใหญ่ยิ่ง
7. จันทรเขกระ หรือ จันทรเศขรผู้มีพระจันทร์เป็นปิ่นกपालมาลิน ผู้สวมมาลัยกะโหลก
8. ภูเตศวรภูเบศร์ ผู้เป็นใหญ่ในหมู่ภูติ
9. สมรหร ผู้สังหารสมร (กาม)

10. คังครคกครร ผู้ทรงพระคงคา (มีคงคาบนเศียร)
11. สถานู ตั้งมั่นศิริษะ เจ้าแห่งขุนเขา
12. ทิถัมพร นุ่งห่มอากาศ
13. ภาควัต ผู้เป็นเจ้า
14. อีสาน อีสาน ผู้ปกครอง
15. มหากาลมหากาฬ ผู้อยู่เหนือเวลาและความตายพรหมกาลพระไกรวระมหากาล
16. ตริยัมพะกะ ตริ โจนะ หรือ ตริ โจนะ สามดา
17. ปัญจนนะ ห้าหน้า
18. อันธกริปู อันธกริ อันธกาสุหฤท ศัตรูของอันธก(โอรสพระกัศยปและนางทิดิ ผู้มี
พันเศียร สองพันดา สองพันขา ผู้ขโมยลักเอาต้นกล้วยพฤษณ์ หรือปาริชาติบนสวรรค์)
19. รุหฺร ร้องไห้ ภพ สรรพ อูกร อสนี (อรุณศักดิ์ กิ่งมณี, 2551, หน้า 137)
20. รุชฎี ผู้มีผมมุ่นรุงรัง ชฎาฐร ผู้มีผมที่มุ่นแล้ว
21. ปศุบดี เจ้าแห่งปศุสัตว์ (ทศพล จังพานิชย์กุล, 2553, หน้า 33)
22. มีสทาศิระ ผู้มีการกิจยิ่งใหญ่ในการทำให้สะอาด
23. อโฆระ ผู้มีความน่าเกรงขาม
24. อุคระวิศวนาถ ผู้เป็นที่พึ่งแห่งโลก (ปิเอก เซลชี, 2554, หน้า 65-66)
25. พกาพรหม (ทิพยจักร, 2551, หน้า 84)
26. พिराप (ทิพยจักร, 2551, หน้า 68-69)
27. พระทักษิณามูรติ (ทิพยจักร, 2551, หน้า 43)
28. พระอิสรา พระอิสโร โมลี สยมภูวณาน ตริภูวนาถ (นาคะ ประทีป, 2515, หน้า 197)
28. พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร (วิกิพีเดีย, 2555, หน้า 1)
29. ชานกา (Shankar) หรือ ชางการิ

ภาพที่ 140 ปณฺจจันนะ (ห้าหน้า)

ที่มา: <http://oriyaa-god.blogspot.com/p/load-shiva.html>

ภาพที่ 141 ทักขิณมูรติทับหลังปราสาทศิขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์

ที่มา: <http://www.oknation.net/blog/print.php?id=322066>

ภาพที่ 142 รุทร (Rudra)

ที่มา: <http://sreenivasaraos.com/tag/ekadasa-rudra/>

ภาพที่ 143 พระพุทธเจ้าโปรดพกาพรหม พระอาจารย์ในอดีตชาติของพระองค์

ที่มา: <http://babybigsmile.com/index.php?topic=599.15>

ภาพที่ 144 พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวรปางปัทมปาณี ที่ผนังถ้ำอชันดา พุทธศตวรรษที่ 12 อินเดีย

ที่มา: http://dondream.blogspot.com/2007_11_01_archive.html

รูปลักษณะของพระอิศวร

“รูปโฉมพระอิศวรมักมีกายสีขาว (ในยหุรเวท ว่ามีสีกายแดง อถรรพเวท ว่าสีกายดำ) มีสามตา ตาที่สามอยู่ที่หน้าผาก มีรูปพระจันทร์ครึ่งซีกอยู่เหนือดวงตานั้น เกศามุ่นเป็นชฎารุ่งรัง มีประจำหัวคนคดโค้งคอ มีสังวาลเป็นงู คอสินิล นุ่งหนังเสือ หนังช้าง หรือ หนังงาว บางทีก็เปลือยกาย” (พระยาสังฆาภิรมย์, 2549, หน้า 14) บางตำราว่ามีห้าพักตร์ สี่มือ (รินฤทัย สัจจพันธุ์, 2546, หน้า 172) มีตั้งแต่ 2-12 กร และบางครั้งก็มีพินเนตร พันเศียร พันเท้าตาทั้งสาม ตาซ้ายเป็นดวงจันทร์ ตาขวาเป็นดวงอาทิตย์ ตากลางเป็นดวงเพลิง (ส. พลายน้อย, 2555, หน้า 35)

ภาพที่ 145 เศียรพระอิศวร

ที่มา: <http://www.nuan86.com/forum/index.php?topic=43.15>

ภาพที่ 146 ตัวละครพระอิศวรในโขนรามเกียรติ์

ที่มา: <http://www.vcharkarn.com/vcafe/155753/3>

รูปลักษณะพระอิศวรมีบรรยายไว้ในโครงการแข่งน้ำพิพัฒน์สังจาของโบราณความว่า
“โอม ปรมศวราช ผายผาหลวงอะคร้าว ท้าวเสด็จเหนือวัวเผือก เอาเงือกเกี่ยวช้าง อั้งทัด
จันทร์เป็นปิ่น ทรงอินทรรฐา สามตาพระพร่ง แกว่งเพชรกล้ำมาพินนัญไร”

ในคำไหว้ครูช่างครั้งรัชกาลที่ 3 ว่า

“อนึ่ง ข้าสคูดีแด่พระองค์ มะหะเด่วผู้ทรง สุรภาพก่โลกา อันท่านธารอินทรรฐา
หัตถ์จันจุรา มณีเถลิง โคล ไคล” (ส.พลายน้อย, 2555, หน้า 32)

ภาพที่ 147 พระศิวะกายสีแดง

ที่มา: <http://www.masterfile.com/stock-photography/image>

ภาพที่ 148 พระศิวะกายสีขาว

ที่มา: http://vi.sualize.us/lord_shiva_hindu_eshwara_5W3J.html

ภาพที่ 149 พระศิวะกายสีดำ

ที่มา: <http://godwallpapers.downloadsmust.com/religious-wallpapers/Download-Shiva-Wallpapers/17/k4giRZGjQxIicM:/Shiva-Wallpapers>

ภาพที่ 150 พระอิศวรในจิตรกรรมรามเกียรติ์กำลังให้พรนิ้วเพชรแก่นนทก

ที่มา: <http://www.bloggang.com/viewblog.php?id=pat-naja&group=4&page=7>

ภาพที่ 151 พระกนิษฐ 8 กร

ที่มา: www.siamganesha.com/pictures/?p=179

ภาพที่ 152 พระศิวะ 10 กร

ที่มา: <http://www.exoticindiaart.com/>

อาวุธของพระอิศวร

พระอิศวรทรงถืออาวุธ (ส.พลายน้อย, 2555, หน้า 39-40) รูปภาพประกอบที่ 152

1. ศรีศูล ชื่อ ปีนาก
2. ธนู ชื่อ อชกพ รัตนธนู ลูกศร
3. หอกกระบอง หละ (คันไถ) สาก
4. วัชระ ดอกบัวไม้เท้า
5. พระขรรค์ ดาบ ขวาน ขอ
6. คทาขอดกะโหลก ชื่อ ฆฏวรงค์
7. เขตะกะ คือ โล่ห์
8. บ่วงบาตรง
9. คัมภีร์ หนังสือ ประคำ
10. บันฑะวะถ์กลอง
11. สังข์
12. เปลวไฟ อัคนี
13. ฆฏาก
14. มฤค (พระยาตั้งจาติกรรม, 2549, หน้า 14) หรือถววงเม่น

15. หม้อ ขามรูปหัวกะโหลกหรือกपाल (เศียรที่ 5 ของพระพรหม) (อรุณศักดิ์ กิ่งมณี, 2555, หน้า 76)

ภาพที่ 153 พระศิวะทรงรัตนธนู โมลียกทัพปราบตรีบุรุษ

ที่มา: <http://www.harekrsna.com/philosophy/associates/demons/siva/tripura.gif>

ภาพที่ 154 พระศิวะทรงอาวุธต่าง ๆ

ที่มา: http://www.netglimse.com/holidays/mahashivaratri/lord_shiva.shtml

ภาพที่ 155 หนังสือพระอิศวรทรงพระบรรค์

ที่มา: http://www.trangzone.com/upload/webboard/6653_0.jpg

ภาพที่ 156 พระปิ่นอนันทรังษารุช

ที่มา: <http://templeofshiva.webnode.com.br/>

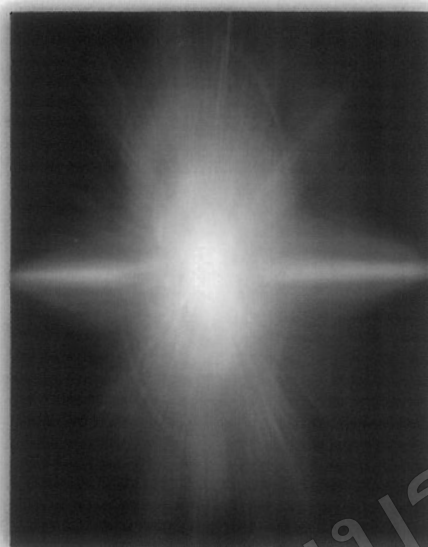
กำเนิดพระอิศวร

ชีพราน (Shiv Puran)บันทึกไว้ว่า“เมื่อครั้งจักรวาลเก่าก่อนถูกสภาวะทำลายลงไป
 ทุกสรรพสิ่งว่างเปล่าอยู่ในความมืดมิด (Dark water) ฉับพลันบังเกิด “เพลิงพระศิวะ” คือเปลวไฟ
 แห่งชีวิต เพลิงนั้นพวยพุ่งเป็นลำแห่งศิวลึงค์ ฉับพลันบังเกิดสายน้ำท่วมท้นล้นเอ่อกว้างไกลไม่
 สิ้นสุดและบังเกิดองค์มหาวิญญูออกมาจากเพลิงศิวลึงค์ท่ามกลางน้ำนั้น “วิญญูเจ้า จงรักษา
 ความร้อนแห่งเพลิงของเรา” องค์พระวิญญูเอนกายลงบรรทม แลเกิดดอกปทุมมาสดุดจากพระนาภี
 พู่ออกงอกเงยขึ้นน้ำแล้วจึงเบ่งบานออก บนดอกปทุมมาปรากฏเพลิงแห่งศิวลึงค์อีกครั้ง
 พระพรหมปรากฏออกมาจากเพลิงศิวลึงค์นั้น พระพรหมนั้นมุดลงยังสายบัวพยายามลงไปให้ถึง
 ปลายอีกด้านหนึ่ง แต่ความพยายามนั้นไม่ประสบผล พระพรหมกลับขึ้นบนดอกปทุมมาด้วยความ
 ความปรารถนาแห่งการสรรค์สร้างสรรพสิ่ง องค์พระวิญญูปรากฏแก่พระพรหมแล้วกล่าวอ้างว่า
 พระวิญญูเองก็เป็นสิ่งแรกที่เกิดจากการสร้างสรรค์ของพระพรหม เป็นมโนของพระพรหม และ
 พระพรหมว่าพระองค์ก็เพิ่งเกิดบนดอกปทุมมาซึ่งออกจากพระนาภี เวียนวนกัน ทั้งสองจึงเกิดจาก
 ถกเถียงกัน เพลิงศิวลึงค์ถูกโชติช่วงขึ้นระหว่างกลาง บอกว่า “เราเองที่ให้กำเนิดเจ้าทั้งสอง” เกิด
 สุริยัน ศศิธร ขวาช้าง ของเพลิงศิวลึงค์ (สุริยัน (O) เพลิง Heat (H) ศศิธร Moon (M)) OHM โอม
 กลายเป็นดวงดาราสามดวงอาทิตย์นี้ ก็คือ พระพรหม ดวงไฟนี้ ก็คือ พระศิวะและ ดวงจันทร์นี้
 ก็คือ พระวิญญู นั่นเอง สามดาราบังเกิดองค์พระศิวะก็ปรากฏเพื่อระงับศึกสองมหาเทพ พระพรหม
 เริ่มต้นสร้าง 24 สรรพธาตุ พระวิญญูสถิตในเป็นหัวใจของสรรพธาตุ จึงบังเกิดสรรพสิ่ง ท้องฟ้าอยู่
 เหนือแผ่นดินและผืนน้ำ” (Shastri, 2008, pp.15-60)

ภาพที่ 157 น้ำแห่งความมืดมิดจากการสลายของจักรวาลก่อน

ที่มา: <http://api.seasou.com/static/>

ภาพที่ 158 เพลิงแห่งศิวลึงค์
ที่มา: <http://ichef.bbci.co.uk>

ภาพที่ 159 กำเนิดพระวิษณุและพระพรหม

ที่มา: <http://www.exoticindiaart.com/product/paintings/birth-of-brahma-HK10/>

ภาพที่ 160 ดวงตาพระศิวะ

ที่มา: <http://indigoranges.blogspot.com/p/art.html>

ภาพที่ 161 พระศิวะประทับข้อพิพาทระหว่างพระพรหมและพระวิษณุ

ที่มา: <http://www.exoticindia.com/oils/ot57.jpg>

ภาพที่ 162 พระพรหมสร้างสรรค์ 24 สรรพธาตุ (รูป) พระวิญญูทรงสถิตเป็นดวงใจของสรรพสิ่ง (นาม)

ที่มา: <http://decodehindumythology.blogspot.com/2011/09/ganpati-bappa-morya-couldnt-have-better.html>

ตรงกับคำรับที่มีในห่อพระสมุทวชิรญาณว่า “พระอิศวรสร้างพระองค์เอง คือเมื่อเพลิงบรรลัยกลปีสังหารโลกหมดสิ้นแล้ว เป็นอากาศว่างเปล่าอยู่ พระเวทและพระธรรมทั้งหลายประชุมกันเข้า ก็บังเกิดซึ่งองค์พระเป็นเจ้า มีนามว่าพระปรเมศวร จากนั้นพระปรเมศวรก็สร้างพระเป็นเจ้าองค์ต่อ ๆ ไป” (พระยาสังฆาภิรมย์, 2549, หน้า 14)

คัมภีร์พรหมมานัสในยุคพระเวท บันทึกไว้ว่า “ในขณะที่พระพรหมกำลังบำเพ็ญบารมีให้แกร่งกล้าอย่างมุ่งมั่นอยู่นั้น พระองค์เกิดความความรำคาญ พระเสโทหลุดทั่วพระวรกายไหลหยดลงมายังบริเวณพระพักตร์ พระองค์นำไม้ขีดพระขนงจนพระโลหิตผุดและหยาดหยดลงบนกองเพลิงเบื้องหน้า ก็พลันเกิดเป็นรูปเทพบุตรกายสีน้ำเงินงามสง่ากำลังร้องไห้ รุทร แปลว่า ร้องไห้ ขอให้พระพรหมประทานนาม พระพรหมประทานพระนามถึงแปดนามด้วยกับคือ สรว ภว รุทร จูคร ภิรม ปศุบัติ อิศาน มหาเทพ” (ปิเอกเทศน์, 2554, หน้า 46-47)

ในวิญญูปุราณะกล่าวไว้ว่า “พระนารายณ์ได้บรรทมหลับไป ขณะนั้นเวลาผ่านไปชั่วกาลนานจนบังเกิดดวงบัวผุดจากพระนาภี ดอกบัวนั้นบานออกภายในใจกลางดอกบัวมี

พระพรหมประทับอยู่ พระพรหมได้เข้ามานสูงสุดจนพระเนตรที่สามแห่งพระพรหมได้ลืมขึ้น เมื่อพระเนตรที่สามของพระพรหมลืมขึ้นได้เกิดเป็นพระศิวะเทพขึ้นมา จากนั้นการสร้างโลกโดยพระเจ้าทั้งสามก็เริ่มขึ้น

อีกตำนานเล่าไว้ว่า เมื่อพระพรหมทรงอยู่ในสมาธิสูงสุดนั้นบังเกิดกุมารผู้หนึ่งจากอำนาจความคิดของพระพรหม นั่นคือ สนก สนนุทน สนาตน และสกันตกุมาร แต่กุมารที่บังเกิดขึ้นนั้นไม่สนใจในการมีลูกสืบเชื้อสาย เป็นเหตุให้พระพรหมพิโรธ ความพิโรธของพระพรหมนั้นทำให้เกิดร่างหนึ่งขึ้นมาจากกลางพระโขนง ร่างที่เกิดขึ้นได้ร้องไห้เพื่อขออนามจากพระพรหม เป็นเหตุให้พระพรหมตั้งชื่อให้ทั้งหมด 11 ชื่อ คือ มนุษ มนุ มหินส มหานุ ศิว ฤๅชว อครเรตสุ ภว กาม วามเทว และฤๅชวฤๅต พระพรหมเรียกพระกุมารว่า 11 รุทร ทำหน้าที่ประทับในส่วนต่างๆ ของร่างกาย และธาตุต่างๆ (ทิพยจักร, 2551, หน้า 31-32)

คัมภีร์ปัทมปุราณะ กล่าวไว้ว่า เมื่อครั้งพระวิษณุต้องการสร้างโลก จึงแบ่งภาคออกเป็น 3 ภาค โดยพระพรหมเกิดจากสรีข้างเบื้องขวา พระวิษณุ (พระองค์เอง) เกิดจากสรีข้างเบื้องซ้าย พระศิวะเกิดจากบั้นกลางพระวิษณุ (มนตราเทวี, 2555, หน้า 24)

ภาพที่ 163 พระพรหม พระอิศวร พระนารายณ์

ที่มา: <http://www.indiamike.com/files/images/45/81/11/halebid--brahma-vishnu-amp-shiva.jpg>

ภาพที่ 164 พระพิโรธของพระพรหมบังเกิดรูทร

ที่มา: <http://genesisofdemons.blogspot.com/2012/10/the-demon-rudra.html>

ภาพที่ 165 สิบเอ็ดรูทร

ที่มา: http://www.netglimse.com/holidays/mahashivaratri/lord_shiva.shtml

พระอิศวรปางต่าง ๆ

พระอิศวรปางต่างๆเกิดเมื่อพระศิวะหรือพระอิศวร แสดงกิริยาและรูปลักษณ์ในแบบต่างๆแก่ผู้ที่นับถือและจะประทานพรให้ผู้คนและโทษ แบ่งเป็น 5 ภาค 8 ชาติ 28 ปาง 64 ปาง 52 อวตาร 1008 ชื่อ 5 ภาค ภาคสงบ-อนุครหุมฤติ ภาคดุร้าย-สังหารมฤติภาคลีลา-นฤตตมฤติ ภาคกฐร-ทักษิณามฤติ ภาคมหาเทวะ-มเหสมฤติ (ป็อก เซลชี, 2554, หน้า 66) 8 ชาติ (Vijayan, 2012, p. 1) ได้แก่

1. ชาติศรว Sarva ดิน ราวันนะอนุครหุมฤติ
 2. ชาติภว Bhava น้ำ กาลาริมฤติ
 3. ชาติรุทรา Rudra ลม นาฏราช
 4. ชาติอุกร Ugraha ไฟ ไกรวะมฤติคชาศรสังหารมฤติ
 5. ชาติภีม Bhima อากาศ วิษณุวานุครหุมฤติ
 6. ชาติปศุปติ Pasupati วิญญาน ทักษิณามฤติ
 7. ชาติอิสาน Isana จันทรจันทรเศขรมฤติ
 8. ชาติมหาเทพ Mahadeva อาทิตย์ ตรีปรั้นคกะมฤติ
- 28 ปาง (วิกิพีเดีย, 2555, page Shiva เท้าที่รวบรวมมาได้) ดังนี้

ภาพที่ 166 พระศิวะ 8 ภาค

ที่มา: www.shiva.la%2F2011%2F03%2F8-forms-of-lord-shiva.html.

ภาคประธานพร อนุกรมมูรติ

1. วิษณุวานุกรมมูรติ
2. นันทิสานุกรมมูรติ
3. จันเทศนุกรมมูรติ
4. วิศเนศวรนุกรมมูรติ
5. กิราตารชุนนะมูรติ
6. ราวิณณนะนุกรมมูรติ

ภาคคุร่าย สังหารมูรติ

1. ศารเกษมูรติ
2. พรหมศิริตจเภทกมูรติ
3. กังกالاไกรวามูรติ
4. อันธกาสูรวาทามูรติ
5. วีรภัทมูรติ
6. กาลาริมูรติ
7. มหากาลามูรติ
8. กามานตกะมูรติ
9. คชาสุรสังหารมูรติ
10. ตรีปूरันมูรติ

ภาคลีลา นฤตมมูรติ

1. นาฏราช

ภาคภูฏ ทักขินามูรติ

1. วาสนะทักขินามูรติ
2. ฉยานทักขินามูรติ
3. วิณัชรทักขินามูรติ ภิกษาจรมูรติ
4. โยคะทักขินามูรติ มหาโยคี

ภาคมหาทวะ

1. คงคามูรติ
2. จันทรเศขรมูรติ
3. วริศากรทรามูรติ
4. หริพระมูรติ

5. กัลยาณสุนทรมูรติ
6. อรรธนารีศวรมูรติ
7. สทาศิวะมูรติ

ภาพที่ 167 พระอิศวรในอินเดียใต้ การแสดงรามขณะกัถกาลี (เรื่องเล่าของพระแม่กาลี)

ที่มา: http://picasaweb.google.com/lh/photo/rTka_WhTN_oKdW6SMWr3jA

1. จักรามนุรติ หรือ วิษณุวามุครามนุรติ Vishnuvanagrahamurti

ภาพที่ 168 พระศิวะมอบจักรแก่พระวิษณุ

ที่มา: http://en.wikipedia.org/wiki/File:Vishnu_Shiva.jpg

อันเนื่องจากพระวิษณุเทพได้ทำสงครามกับอสูรบนสวรรค์ และเกิดความเพลี่ยงพล้ำไม่อาจชนะฝ่ายอสูรได้ จึงได้ทำพิธีบูชาพระศิวะเทพขึ้น ด้วยการบูชาพระองค์ด้วยดอกบัววันละ 1,000 ดอกทุกวัน จนวันหนึ่งหาดอกบัวไม่ได้พระวิษณุเทพจึงควักลูกตาของตนเพื่อถวายบูชาแก่องค์ศิวะเทพ พระองค์ทรงพอพระทัยมาก จึงประทานลูกธนู หรือจักรหินสัญลักษณ์ของพระศิวะเทพเพื่อให้เป็นอาวุธของพระวิษณุต่อไป (ทศพล จังพานิชย์กุล, 2553, หน้า 38-44)

2. นันทิสานุครหุมรติ Nandisavaramurti

ภาพที่ 169 Lord Shiva Nandi Mandap

ที่มา: <http://members.virtualltourist.com/m/p/m/f0edd/>

ปางนันทิสานุครหุมรติ ฤๅษีสร้างคยานะเกิดมาไม่มีบุตรสืบสกุล จึงไปขอพระเป็นเจ้า
 วิษณุเทพได้ประทานบุตรมาให้ตน ด้วยพอใจการบวงสรวงบูชาของฤๅษี บันดาลอิทธิฤทธิ์ให้เด็กถือ
 กำเนิดจากสีก้างของพระองค์ ทารกนี้รูปร่างเหมือนพระศิวะ ทรงพระราชทานนาม นนทิกะศวร
 นนทิกะศวรได้พรจากพระศิวะ ต่อมานนทิดำเนินชีวิตตามร่างกายบนยอดเขามันธะเพื่อให้เข้าถึง
 พระศิวะเจ้า พระศิวะเทพโปรดปรานมาก ทรงปรากฏตัวให้เห็นและรับเอาฤๅษีนนทิดำเนินหน้า
 มาหาและเก็บไข้อยู่ที่เขาไกรลาส ทรงแต่งตั้งให้เป็นเทพบุตรนนทิกะศวร ส่วนพระชายาของเทพบุตร
 พระองค์นี้คือ นางสุยาสุ บ้างก็ว่าเทพบุตรพระองค์นี้เป็นมนุษย์ หัวเป็น โค (ทศพล จังพานิชย์กุล,
 2553, หน้า 38-44)

3. จันทะศนุกรหุมรติ Chandessanugrahamurti

ภาพที่ 170 พระศิวะ ทรงบรรพต บัณฑิต

ที่มา: http://www.exoticindia.com/panels/lord_shiva_durbar_wl47.jpg

พราหมณ์เด็กคนหนึ่งชื่อ วชิรศรมัน บุตรพราหมณ์ชยันต ได้รับพรจากพระศิวะ พราหมณ์น้อยเลี้ยงชีพด้วยการรีดนมโค ฟุ้งโครักพราหมณ์ที่บูชาพระศิวะจึงให้นมมากมายเกินกิน เกินขาย พราหมณ์น้อยนำนมรดบูชาพระศิวะ พราหมณ์ผู้บิดาทราบความหาว่าสิ้นเปลืองนำ นมไปเททิ้งจึงจะทำลายศิวะ พราหมณ์น้อยป้องกันไม่ให้บิดาลบหลู่พระศิวะจึงตัดขาบิดาเสีย พระศิวะทรงพอพระทัยมาก เสด็จมาพร้อมพระอุมาเทวี ประทานพรแล้วนำพราหมณ์วชิรศรมัน ขึ้นเขาไกรลาสทำหน้าที่รับผิดชอบดูแลเขตพระราชฐาน ในนาม จันทะศนุกรหุมรติ (ป็อก เซลซี, 2554, หน้า 76)

4. วิศเนศวรนุครหุมูรติ Vighnesvaranugrahamurti

ภาพที่ 171 พระศิวะคณปติ

ที่มา: <http://amitkulkarni.info/pics/ganesha-immersion/ganesha-pictures/P1010024.jpg>

ครั้งหนึ่งพระนางปารวตีได้สร้างเทพบุรุษจากโคลนของพระองค์และพระศิวะ ขึ้นดูแลพระนางขณะที่พระศิวะไม่อยู่ที่ประทับ นามว่า วิศเนศวร ทำหน้าที่เฝ้าประตูวิมาน ครั้นเมื่อพระศิวะกลับมาถึง วิศเนศวรตรงเข้าขัดขวางไม่ให้เสด็จสู่ที่รโหฐาน พระศิวะทรงพิโรธส่งภูติผีมหาดเล็กไปต่อสู้แต่สู้ไม่ได้ พระวิष्ณูและขันธกุมารเข้าช่วย โดยใช้มายาจำแลงให้วิศเนศวรงงวย พระศิวะจึงใช้ตรีศูลตัดเศียรขาดหายไปพระนางปารวตีทรงทราบก็พิโรธ ส่งนางสวรรค์มาต่อสู้กับเหล่าทวยเทพ ฤษีนาทเข้าโกล่เกลี่ย พระศิวะตกลงชุบชีวิตวิศเนศวร ให้ฤษีนาทเดินทางทางทิศเหนือ ไปหาเศียรแรกที่พบ ได้เศียรช้างกลับมา พระศิวะทำพิธีประสาทพรต่อเศียรให้ ประทานนามว่า คชนน จากนั้นแต่งตั้งให้เป็นหัวหน้าเหล่าคณะมหาดเล็ก (คณปติ) ของพระองค์ (อรุณศักดิ์ กิ่งมณี, 2551, หน้า 143)

5. กิราตารชุนนะมูรติ Kiratarjanumurti

ภาพที่ 172 พระศิวะประทานศรพระอรชุน

ที่มา: <http://przmm.blogspot.com/2012/05/faces-of-siva-1.html>

ท้าวอรชุน ทำพิธีบูชาพระศิวะเพื่อขอประทานลูกธนูศักดิ์สิทธิ์ให้ตนเพื่อไปยังอสูร ท้าวอรชุนได้บวงสรวงอยู่ที่เขาไกรลาส พระศิวะใช้มายาแปลงเป็นหมูป่าเข้าทำร้ายพราหมณ์หนุ่มและท้าวอรชุน พราหมณ์หนุ่มต้องการยิงหมูป่า อ้างว่าตนเห็นก่อน แต่ท้าวอรชุนไม่ยอม บอกว่าตนต่างหากที่เห็นก่อน จากนั้นทั้งคู่ก็เลยต้องเดิมพันด้วยการต่อสู้กัน ไม่ว่าท้าวอรชุนจะใช้อาวุธใดก็มีอาจทำร้ายพราหมณ์หนุ่มได้ จนเมื่อท้าวอรชุนทรุดตัวลงกราบ พระศิวะพอพระทัยจึงมอบลูกธนูวิเศษให้ไปปราบอสูร (ทศพล จังพานิชกุล, 2553, หน้า 38-44)

6. ราวณะเนนุครหุมูรติ Ravananugrahamurti

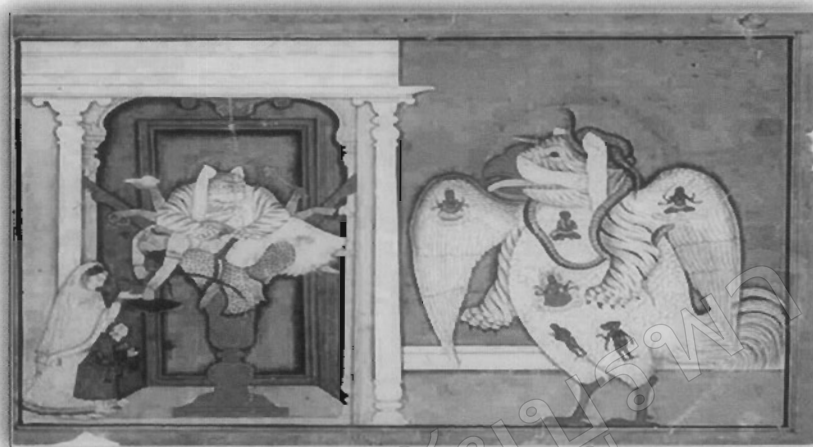

ภาพที่ 173 พระศิวะปราบทศกัณฐ์

ที่มา: http://myindiantravel.blogspot.com/2011_12_01_archive.html

ทศกัณฐ์ เข้าเมืองลงกา หลังจากทำสงครามกับท้าวगुเวร ได้เสด็จผ่านเทือกเขาหิมาลัย เห็นว่ามีทัศนียภาพอันน่ารื่นรมย์ ตั้งใจจะเข้าไปชมสถานที่ แต่เจอนนทิกะศวรหัวหน้าน้ามหาเดเล็กของ พระศิวะเทพขวางทางไว้ เพราะเขาไกรลาสเป็นที่ประทับของพระศิวะเทพและพระนางปารวตี ห้าม ผู้ใดล่วงล้ำเข้าสู่เขตพระราชฐานทศกัณฐ์ โกรธ ขู่ออาฆาตและสาปแช่งว่า นนทิดต้องสิ้นชีพด้วยน้ำมือ ถึง แตนนทิกะศวรบอกว่า ทศกัณฐ์ต่างหากที่ต้องสิ้นชีพด้วยน้ำมือถึง ทศกัณฐ์ โกรธเตรียมจะยกเขาไกรลาสขึ้นทุ่ม แม้อโยกเขาด้วยอิทธิฤทธิ์เท่านั้น บรรดาเทวดาและมนุษย์ก็เดือดร้อนหนักกัน จำละหวั่น พระนางปารวตีได้ทูลขอให้พระศิวะให้แก่งสถานการณ์ทรงใช้เท้าเหยียบที่พื้นลงเบาๆ เพื่อให้เขาไกรลาสตั้งดังเดิม ทรงปราบพยสอสูรทศกัณฐ์จนยอมศิโรราบ พระศิวะเทพโปรด ประทานดาบศักดิ์สิทธิ์ให้จากนั้นทศกัณฐ์ได้เดินทางกลับกรุงลงกา (ทศพล จัณพนิชย์กุล, 2553, หน้า 38-44)

7. ศารภะสมุทรติ Sharabhamurti

ภาพที่ 174 ศรภะ

ที่มา: <http://www.arthistory.upenn.edu/narasimha/pahari.jpg>

<http://qph.is.quoracdn.net/main-qimg-99a145037fdf667ce0a516ea4a0c00ab>

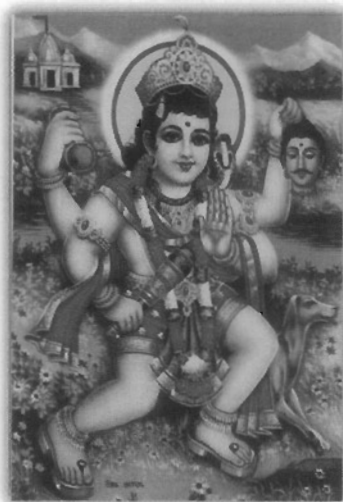
พระศิวะแปลงกายเป็น “ศรภะ” ปราบนรสิงห์อวตารของพระนารายณ์ คราวเมื่อพระนารายณ์อวตารเป็นนรสิงห์ปราบหิรัณยคคิบุ เมื่อฉีกร่างอสุรจนหมดสิ้น พิชัยร้ายทั้งหมดในตัวอสุรเข้ามาสิงในนรสิงห์โดยไม่ทันได้รู้สึกตัว เกิดเป็นความโหดเหี้ยมอาละวาดไปทั่วทั้งโลกมนุษย์และเทวโลก ก่อให้เกิดภัยอันตรายไปทั่ว พระศิวะอวตารเป็น ศรภะ 2 กาย 2 ปีก 8 ขา มีเล็บแหลมคมหางยาว กัดกินนรสิงห์จนสิ้นแล้วจึงนำหนังนรสิงห์มาสวมเป็นอาภรณ์ รูปเคารพพบในอินเดียได้ พระศิวะมีปีก 2 ข้าง หางสิงโต มี 32 กร (ปิอก เซลชี, 2554, หน้า 77)

ภาพที่ 175 ศรีเกษตรมูรติ

ที่มา: http://farm4.staticflickr.com/3055/2648730810_bafc3f26fa_z.jpg?zz=1

8. พรหมคีรีตงกมูรติ Brahmasirsachchedakamurti

ภาพที่ 176 ไกรวาระ

ที่มา: http://www.myguru.in/images/lord_bhairav.jpg

กัมภีร์ปุระณะเล่าว่า ครั้งหนึ่งฤๅษีถามว่าใครเป็นผู้สร้างจักรวาล พระพรหมว่า พระองค์เป็นผู้สร้างสรรค์ พระศิวะก็ปรากฏกายบอกว่า พระองค์เป็นผู้ให้กำเนิดจักรวาลและสรรพสิ่ง ทั้งสองพระองค์ไม่ทรงยอมรับกันและกันจึงเกิดการต่อสู้ พระพรหมเนรมิตกายใหญ่โต พระศิวะกลายเป็นไกรวาะ Bhailav ภาคคุร่ายตรงเข้าตัดเศียรที่ 5 ของพระพรหม แต่พระพรหมครองเพศพรหมณ์ การทำร้ายพรหมณ์มีบาปหนักยิ่งยวด ไม่ยอมหลุดจากพระหัตถ์ของพระศิวะ จึงมีนามว่า กปาลี ผู้ถือหัว พระศิวะตรัสถามพระพรหม พระพรหมให้ไปบำเพ็ญจาริกแสวงบุญ 12 ปี เศียรจึงหลุดออกจากมือ

กัมภีร์ศรีหัตถินิธิ บอกลักษณะปางนี้ว่า มีวรรณะขาว สามเนตร สี่กร พระหัตถ์ขวาถือวัชระและขวาน ด้านซ้ายถือตรีศูลและเศียรพระพรหมทรงสุนัข

กัมภีร์วิษณุธรรมโมกษะกล่าวว่า มีพระอุทรยาน พระเนตรกลมเหลือง วรรณะดำ สวมหนังเสือ ด้านข้างมีพระแม่ปารวตีในอาการตกพระทัย (อรุณศักดิ์ กิ่งมณี, 2551, หน้า 157-159)

ภาพที่ 177 ไกรวาะ

ที่มา: http://www.holydrops.com/files/god/143_15.jpg

9. กังกาลาไกรวามูรติ Kankala Bhairavamurti

ภาพที่ 178 กังกาลาไกรวามูรติ

ที่มา: http://www.shaivam.org/gallery/image/forms/ma64_gangkala.jpg

หลังจากตัดเศียรที่ 5 พระพรหม พระศิวะเข้าไปพบพระวิฆ्ณ หลังจากจาริกบำเพ็ญกรรม 12 ปี แต่พระวิฆ्ณกำลังบรรทม วิษวักเสนะพราหมณ์ผู้เฝ้าประตูวิมานไม่อนุญาตให้เสด็จเข้า พระศิวะจึงทรงสังหารพราหมณ์ เป็นบาปที่ทำร้ายพราหมณ์เป็นทั้งที่สอง พระวิฆ्ณแนะให้ทรงไปล้างบาปที่เมืองพาราณสี โดยแบกร่างวิษวักเสนะไปด้วย เสร็จจากการล้างบาปจึงเสด็จกลับเขาไกรลาส ปางนี้เป็นปางอื่น วรรณะขาว ทรงถือมฤคไม้เท้า กลอง กระดุกพราหมณ์ (อรุณศักดิ์ กิ่งมณี, 2555, หน้า 161-3)

10. อันธกาสุรวาทามูรติ Andhakasuravadamurti

ภาพที่ 179 อันธกาสุรวาทามูรติ

ที่มา: <http://kshetrapuranas.files.wordpress.com/2009/06/andhaka.jpg?w=497>

กษัตริย์อสูรอันธก หลงรักพระนางปารวตี จึงทำสงครามกับพระศิวะ อันธกาสูรได้รับพรให้ร่างกายเท่าจำนวนหยดเลือด พระศิวะทรงให้ จามูณา ร่างร้ายของพระอุมา และสัปตมาดิกา ศาคคิของเทวะ (พราหมณ์ มเหศวรี เกมาริ วิศณวี่ วรานิ อินทราณี และจามูณา) ช่วยกินเลือดอสูรอันธกไม่ให้ตกถึงพื้น พระศิวะให้พระวิษณุช่วยปราบอสูรจึงยอมแพ้ พระศิวะทรงแต่งตั้งให้เป็นหัวหน้าคณะฤๅษี นามว่า ภฤๅคิสะ หรือ ภฤๅคินฤๅษี พระศิวะปางนี้มีแปดกร ทรงตรีศูล กลอง ระฆัง ดาบ หัวกะโหลก หนังช้าง พระหัตถ์หนึ่งทำมูทรา มีนางโยเกศวรีถือถ้วย ถือกริช (อรุณศักดิ์ กิ่งมณี, 2551, หน้า 161-163)

11. วีรภัทรมูรติ Virabhadramurti

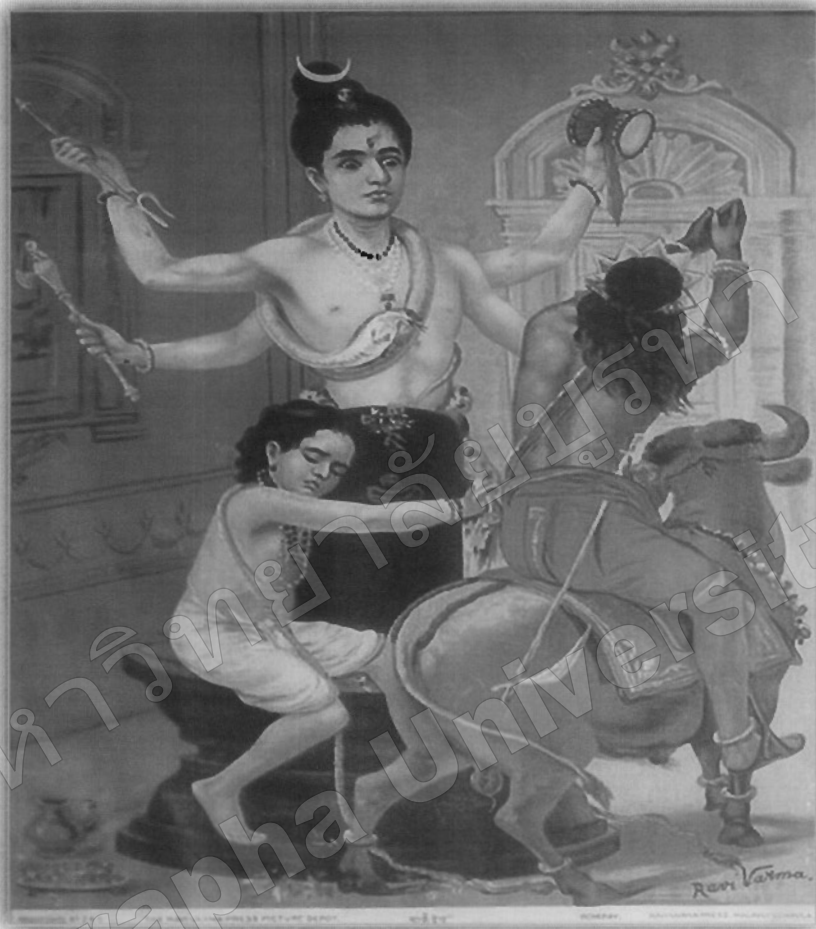

ภาพที่ 180 วีรภัทรความแค้นของพระศิวะ

ที่มา: <http://api.ning.com/files//Virabhadra.jpg>

คัมภีร์ภควัดปุราณะเล่าว่า พระทักษะบิดาพระสตีชยาพระศิวะ ทำพิธียันตกรรมเชิญพรหมเทพต่างๆ มาร่วมพิธี ทุกองค์ทำความเคารพพระทักษะ เว้นแต่พระพรหม (บิดาพระทักษะ) และพระศิวะ พระทักษะจึงกล่าวบริภาษว่า อยู่ตามป่าช้า เอาขี้เถ้ามาทาตัว พระศิวะพิโรธออกจากพิธี คราวต่อมาพระทักษะทำพิธี แต่ไม่เชิญพระศิวะมาร่วมพิธีพระสตีเห็นว่าบิดาเหยียดหยามสามีเสียพระทัย เผลตนเองตาย พระศิวะทราบเกิดความแค้นเป็นอสูรปีศาจชื่อ วีรภัทรมูรติ ตรงเข้าสังหารพระทักษะตัดเศียรขาดกระเด็นเข้ากองไฟบูชา เทพ พรหมต่างอ้อนวอนพระศิวะ พระศิวะให้อภัยและเอาเศียรแพะมาต่อคันทนเศียรพระทักษะ (อรุณศักดิ์ กิ่งมณี, 2551, หน้า 161-162)

12. กาลาริมูรติ Kalarimurti

ภาพที่ 181 ภูเขาวิลังค์ชนะความตาย

ที่มา: http://en.wikipedia.org/wiki/File:Raja_Ravi_Varma,_Markandeya.jpg

ฤาษีมริกันฑู ได้ทำพิธีบูชาสวคมนตรีอันวอนขอลูกกับพระศิวะเทพ พระศิวะทรงโปรดการบูชาจึงประทานลูกให้สองทางเลือก บุตรไม่ฉลาดกับฉลาดแต่อายุสั้น ฤาษีมริกันฑูเลือกประการหลังและได้เลี้ยงดูลูกจนอายุ 16 ปี มารักกันเขยจะลูกชายไปได้บวงสรวงต่อพระศิวะระหว่างที่ชะตาถึงมาดประจวบเหมาะว่า เป็นช่วงที่เด็กคนนี้นำบูชาวิลังค์อยู่พอดี พระขม-กาลแห่งความตายได้เดินทางจากเมืองนรกมารับตัวเด็กหนุ่ม พระศิวะเห็นดังนั้นทรงพิโรธ ทรงปรากฏกายออกจากวิลังค์เข้าสัปปุทรต่อพระขม กระโดดถีบกลางพระอุระ (Kalari) พระขม พระขมผู้ฤทธิ์พระศิวะไม่ได้จึงหนีไปพระศิวะประทานพรให้มารักกันเขยจะมีชีวิตเป็นอมตะ (ทศพล จักรพันธ์กุล, 2553, หน้า 38-44)

ภาพที่ 182 กาลาริมูรติ

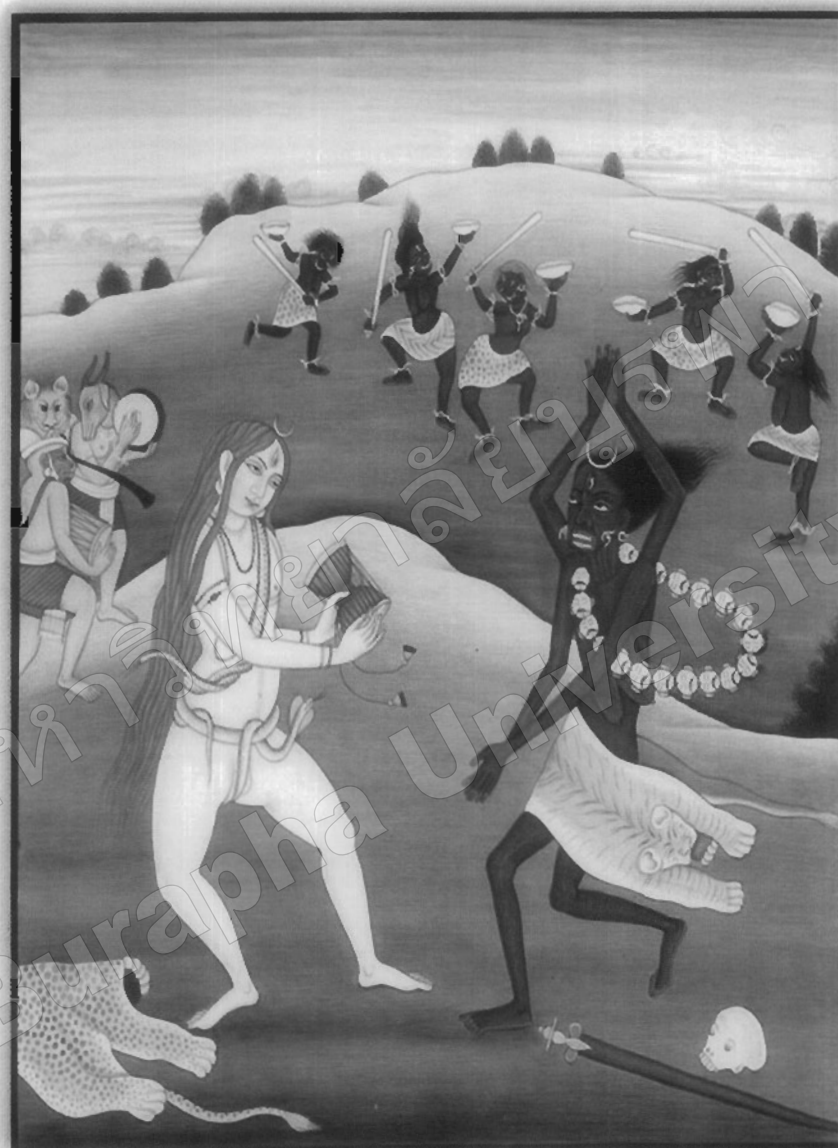
ที่มา: http://2.bp.blogspot.com/-NbxZjh8i2Y4/TnWWFaitk4I/AAAAAAAAAfGk/nERuNyw_4Iw/s1600/DSC_5010.JPG

ภาพที่ 183 กีฬา Kalari การกระโดดเข้าสู้ยุทธของอินเดีย

ที่มา: [http://www.kerals.com/kerala/kalari%20payatt%20\(11\).JPG](http://www.kerals.com/kerala/kalari%20payatt%20(11).JPG)

13. महाकालमूर्ति Mahakalamurti

ภาพที่ 184 महाकाल महाkali

ที่มา: http://www.columbia.edu/itc/mealac/pritchett/00routesdata/1600_1699/tantra/kalishiv1/kalishiv6.jpg

คัมภีร์ศิวปุราณะเล่าว่า ครั้งที่พระศิวะเสด็จปราบอสูรทูหนา Dudhana ที่רבกวนพราหมณ์
ทำพิธีบูชาศิวลึงค์ บรรดาพราหมณ์สวดอ้อนวอนพระศิวะ พระศิวะปรากฏกายออกจากศิวลึงค์
ทำลายอสูรทูหนาไหม้กลายเป็นจุณ (อรุณศักดิ์ กิ่งมณี, 2551, หน้า 163-165)

14. กามานตกะมูรติ Kamatakamurti

ภาพที่ 185 พระศิวะต้องสรสวาทกามเทพ

ที่มา: <http://fl.pepst.com/c/1E03B1/906815/ssc3/home/037/amritcool/>

ปางนี้คือปางพระศิวะทำลายเทพเจ้าแห่งความรัก (กามเทพ) เมื่อพระนางสตีเผราร่างตนเองไปนั้น พระศิวะเสียใจมาก และเข้าสู่สมาธิเป็นระยะเวลาอันยาวนาน ในที่สุดเมื่อพระนางมาจุติใหม่ โดยแบ่งภาคมาจากพระแม่สัคติ-ศิวา มาเป็นพระนางปราวตี กามเทพต้องทำหน้าที่เพื่อให้ศิวะเกิดความรัก เพื่อจะได้มีบุตรในการไปปราบอสูรชื่อ ทาราคา ในที่สุดเมื่อทุกอย่างสำเร็จ ทรงมีโอรสขึ้นมาคณหนึ่งชื่อ ชันธกุมาร หรือกาดิเกยะหรือกุมาราทหรือสุภามันยะเพื่อไปปราบอสูร (ทศพล จักรพันธ์กุล, 2553, หน้า 38-44)

15. กษาศูรสังหารมูรติ Gajasurasamharamurti

ภาพที่ 186 กษาศูรสังหารมูรติ

ที่มา: <http://www.harekrشنا.com/philosophy/associates/demons/siva/gajasura.htm>

พระศิวะปราบอสูรช้างปรากฏในคัมภีร์สุประเภทกมเล่าว่า ครั้งหนึ่งกษัตริย์แห่งอสูรนามว่า อันธก อยาได้พระอูมาเป็นชายา จึงส่งบริวารนาม นิลา แปลงเป็นช้างไปทำร้ายพระศิวะ พระศิวะทราบจึงส่งวิรภัทรแปลงเป็นสิงห์ไปต่อสู้ฆ่าตกลงหนังนิลาทำเป็นภูษาทรงใส่ไปปราบอันธก บงด้านวนเล่าว่าพระพรหมสร้าง กษศูร ให้เป็นบริวารพระวิฆณุพร้อมประทานกำลังมหาศาล กษศูรกลับไปรบกวณเหล่าฤๅษีและเทวดา และได้ไปเขวไกรลาสต่อสู้กับพระศิวะ ในที่สุดถูกพระศิวะแทงด้วยตรีศูลจนสิ้นชีพ ก่อนตายมอบหนังเป็นภูษาทรงให้พระศิวะไว้ (อรุณศักดิ์ กิ่งมณี, 2555, หน้า 85) บางตำรากษศูรเทิดทูนพระศิวะต้องการเป็นนิรันดร์ จึงมอบศีรษะถวายแก่พระศิวะ ให้พระองค์นำศีรษะช้างไปต่อแทนเศียรของพระพิฆเนศที่ขาดไป (HareKrsna, 2005, p. 1)

16. ตรีปรันมูรติ Tripurantakamurti

ภาพที่ 187 พระศิวะยิงศรทำลายตรีปรัน

ที่มา: <http://www.tej-deep.com/pics/Tripura-2-md.jpg>

ปางนี้เป็นการทำลายเมืองสามเมืองหรือสามปราสาท บุตรสามองค์ของอันทะกะอสูร วิทขุนมาลี ดารากาณะ กมลาคณะ บำเพ็ญเพียรขอพรพระพรหม พระพรหมประทานปราสาทโลหะ สามหลัง ปราสาททองอยู่บนสวรรค์ ปราสาทเงินอยู่บนฟ้า ปราสาทเหล็กอยู่บนโลก แต่ละหลังไม่มีอะไรทะลุผ่านไปได้ ผ่านไปพันปีให้ทั้งสามรวมเป็นหนึ่ง ทำลายไม่ได้ยกเว้นศรเล่มเดียว พระศิวะ ทรงทราบเหล่าพรหมเทพต่างแบ่งกำลังอย่างละครึ่งให้ พระศิวะจึงกลายเป็นมหาเทพที่มีฤทธิ์สูงสุด ไปโดยปริยายพระวิษณุแปลงเป็นศร พระอัคนีเป็นหัวลูกศร พระขมเป็นปลายลูกศร คันศรทำจาก พระเวท ศาวิตรีเป็นสาย พระศิวะยิงศรเดียวทำลายสามปราสาทสำเร็จ (อรุณศักดิ์ กิ่งมณี, 2551, หน้า 150-152)

17. นาฏราช Nataraja ภิกษาจามูรติ Bhikshamurti

ภาพที่ 188 นาฏราชา ในอินเดีย Srimukhalingam temple

ที่มา: <http://przmm.blogspot.com/2010/08/siva-icon-iii.html>

ในตำนานเล่าว่า พระศิวะทรงชักชวนพระนารายณ์ปลอมแปลงโฉม เป็นสามี-ภรรยากันไป ณ ป่าแห่งหนึ่ง เพื่อกำราบเหล่าดาบสที่ไม่ตั้งตนบำเพ็ญตบะ และบูชาเทพอย่างที่ควร ดาบสกลุ่มนั้นประพฤติดนทุญ์ไหลเผลไปทางชั่วมากกว่าจะอยู่ในศีลในธรรมเมื่อทั้ง 2 มหาเทพไปปรากฏตัวในป่านั้นในฐานะของโยคีหนุ่มกับภรรยาสาว (พระนารายณ์ทรงปลอมเป็นภรรยาพระศิวะ) เหล่าดาบสผู้มากกิเลสตัณหา ก็พากันมาเวียนวน เกี้ยวพาราสีสาวงามภรรยาของโยคีหนุ่ม โดยไม่สนใจหรือกว่านางเป็นผู้มีคู่มีเจ้าของแล้ว บรรดาภรรยาของดาบส ต่างก็ไม่วางตนว่าไม่โสดแล้ว พากันมาให้ท่าทอดสะพานโยคีรูปงามกันมีเว้นวายเวลาผ่านไป ก็ไม่มีดาบสผู้ใดพิชิตภรรยาสาวของโยคีได้ ความพิศวาสจึงได้กลายเป็นความเคืองแค้น เหล่าดาบสจึงพากันสาปแช่งโยคีและเมียรักให้มีอันเป็นไป แต่ทว่าคำสาปนั้นกลับไม่เกิดผลใดๆทั้งสิ้น พวกดาบสนั้นไม่อาจล่วงรู้ได้ว่า โยคินั้นคือพระศิวะและภรณานั้นคือพระนารายณ์ อิทธิฤทธิ์เวทมนตร์ใด ๆ ก็มีอาจกล้ากราบผู้เป็นท้าวได้แน่นอน แต่ด้วยความไม่รู้ นั้น จึงยังทำพวกดาบสกำเริบเลิบบ้านต่อไป พวกดาบสส่งยักษ์ชื่อมูยะละกะมาปราบพระศิวะถึงทรงสำแดงฤทธิ์เดช ใช้เท้าข้างหนึ่งเหยียบบอภัยไว้แล้วก็ทรงร่ายรำไปในลีลาอันวิจิตรพิสดารยิ่งนักบรรดาดาบสทั้งหลายจึงยอมศิโรราบ กราบขอขมาต่อพระศิวะโดยดีเมื่อได้ตระหนักว่าตนกำลังอหังการกับมหาเทพเสียแล้ว

อีกตำนานโบราณฝ่ายไศวะนิกาย กล่าวไว้ว่า เมื่อพระศิวะทรงติดหลงเป็นจิ้งหะอันไพเราะ โลกใบนี้ได้เคลื่อนไหวไปตามจิ้งหะกลองนั้นด้วย และเมื่อพระศิวะทรงรำรำเคลื่อนไหว พระองค์และพระกรพริ้วไป ก็เป็นเหตุให้บังเกิดสุริยจักรวาลขึ้นในบัดนั้นเอง นักระบำของอินเดีย จะต้องรำรำในท่าบูชาพระศิวะก่อนเสมอ แล้วจึงค่อยรำรำในท่าอื่นๆต่อไป (ทศพล จังพานิชกุล, 2553, หน้า 38-44)

18. วาสนะทักษิณามูรติ Dakshinamurti

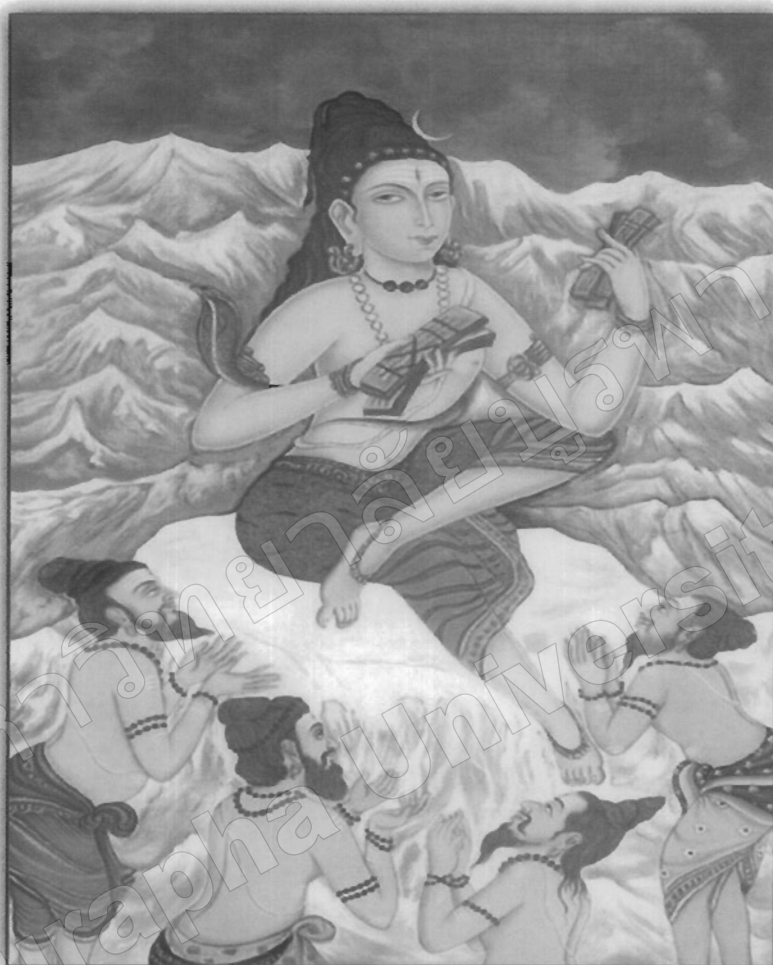

ภาพที่ 189 พระศิวะแสดงธรรม

ที่มา: <http://blog.visionaire.org/2010/07/dakshinamurti-shankaracharya/>

วาสนะทักษิณามูรติคือพระศิวะอวตารมาในรูปของครูผู้สอนศาสตร์ต่าง ๆ มีสี่กร ถืออุลูประคำ ทรงอศนี ทำท่าประทานพรถือกันว่าเป็นพระเจ้าที่อวตารเพื่อเป็น “ปฐมครู” ของมวลมนุษย์ (อรุณศักดิ์ กิ่งมณี, 2551, หน้า 181)

19. ญาณทักษิณามูรติ Dakshinamurti

ภาพที่ 190 พระศิวะแสดงธรรม 4 ฤๅษีพรหมบุตร

ที่มา: http://www.artoflegendindia.com/images/detailed/pbaab255_dakshinamurti_shiva.jpg

ญาณทักษิณามูรติคือพระศิวะเสด็จมาในรูปของครูผู้สอนสังฆกรรมสูงสุดแต่ฤๅษีพรหมบุตรทั้งสี่ในอดีต แลโดยอาศัยการนั่งเงียบจึงยังให้ฤๅษีเหล่านั้นรู้สังฆกรรม เข้าถึงพระเป็นเจ้าด้วยความสมบูรณ์ เป็นเทวะที่นับถือมากในอินเดียภาคใต้ถือกันว่าเป็นพระเจ้าที่อวตารเพื่อเป็น “ปฐมครู” ของมวลมนุษย์ (ทิพย์จักร, 2551, หน้า 43-46)

20. วีณาธรทักษิณามูรติ Veenedakshinamurti

ภาพที่ 191 พระพิราพ

ที่มา: <http://board.palungjit.com/>

พระพิราพเป็นปางดุร้ายปางหนึ่งของพระอิศวรเมื่อครั้งที่พระศิวะตัดเศียรที่ 5 ของพระพรหมเนื่องจากพระพรหมสบประมาท ได้รับพระนามว่า “พรหมศิรศเนทกมูรติ” เสียดติดกับมือต้องบำเพ็ญในป่าช้าถึง 12 ปีจึงจะหลุด ประเทศอินเดียถือว่าพระพิราพพระไกรวาระหรือวิณารทักนิณามูรติ ครุคณตรีนี้มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับนาฏศิลป์ เพราะท่านเป็นผู้ให้กำเนิดท่ารำที่เรียกว่าวิจิตรตามทวะซึ่งเป็นท่ารำท่าหนึ่งใน 108 ท่ารำของพระอิศวร ดังนั้นจึงถือว่าท่านเป็นนาฏราชที่ห่มนาฏศิลป์อินเดียให้ความเคารพเกรงกลัว เพราะถือเป็นเทพที่บันดาลความเป็นความตายได้ แต่อีกด้านหนึ่งก็เป็นผู้ให้ชีวิตและปัดเป่าโรคภัย (ทศพล จังพานิชย์กุล, 2553, หน้า 38-44)

21. โยคะทักนิณามูรติ มหาโยคี Yogadakhinamurti

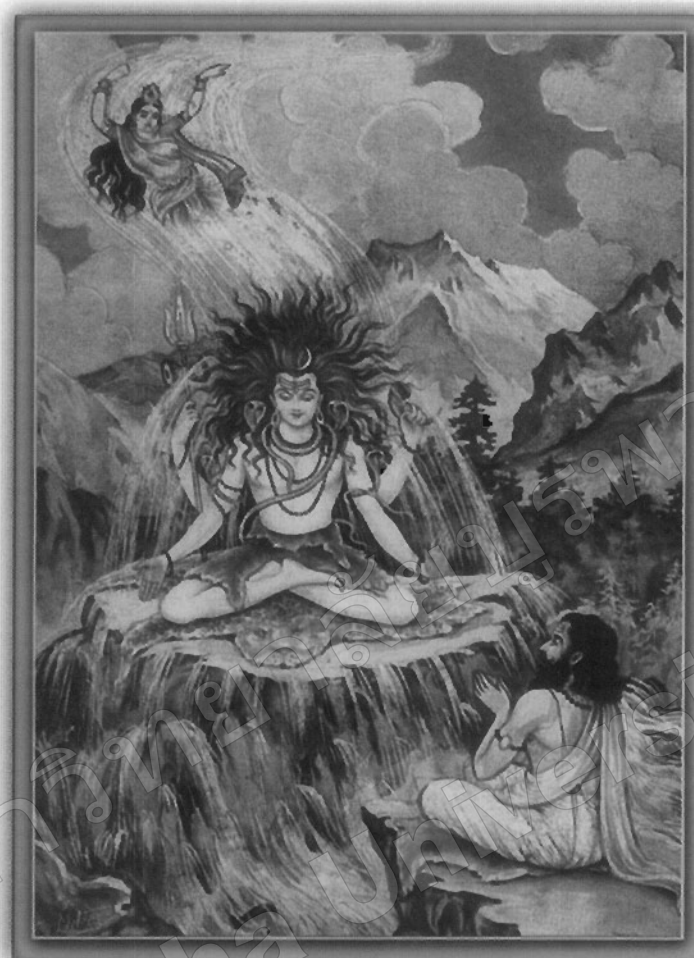

ภาพที่ 192 โยคะทักษิณามูรติ

ที่มา: http://lineageyoga.files.wordpress.com/2011/11/dakshinamurti_02.jpg

ปางนี้พระศิวะทรงเป็นครูแห่งโยคะ มีชักอยู่ในอริยาบถการบำเพ็ญฌาน หลังพระเนตร พระหัตถ์ขวาทำท่าโยคะมุทรา พระหัตถ์ซ้ายวางบนพระเพลา (อรุณศักดิ์ กิ่งมณี, 2551, หน้า 182)

22. กองคารมมูรติ Gongataramurti

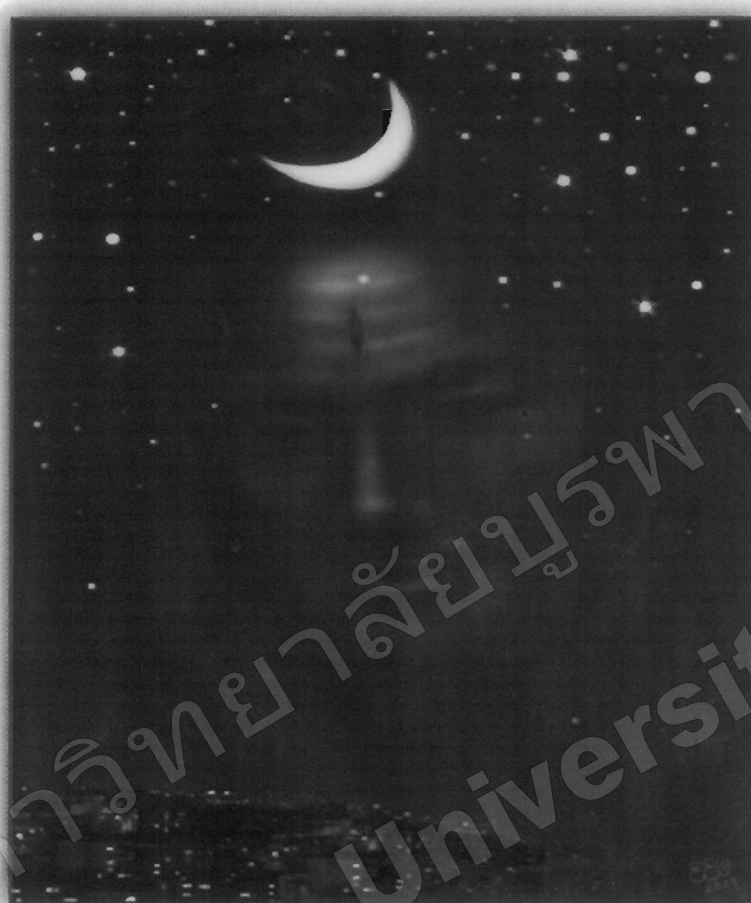

ภาพที่ 193 กงคาร

ที่มา: <http://www.jaishrikrna.com/wp-content/uploads/2009/12/gangadown.jpg>

กษัตริย์สาครทำพิธีอัสวเมธ โอรสทั้งหกหมื่นตามม้าไป ระหว่างทางได้ล่วงเกินคำว่า
ฤๅษีกบิล ฤๅษีโกรธสาปเผาไฟจนโอรสทั้งหกหมื่นกลายเป็นเถ้า อังศุมัตตออกตามหาฤๅษีกบิลปล่อยม้า
กลับและบอกวิธีส่งพระโอรสไปสวรรค์โดยให้พระคงคาชำระศพ ท้าวภคิรวหลานของอังศุมัต
บำเพ็ญจนพระคงคายอมลงมาโลกแต่ต้องหาผู้รับไว้ก่อนเพราะกระแสน้ำจะทำลายโลก พระศิวะจึง
ให้พระคงคาไหลผ่านมุ่นผมของพระองค์จึงลงมาโลก (อรุณศักดิ์ กิ่งมณี, 2551, หน้า 173-175)

23. จันทรเศขรมูรติ Chandrasekharamurti

ภาพที่ 194 จันทรเสขร

ที่มา: <http://franzheinzel.narod.ru/images/gods/shiva/3shiva23.jpg>

ครั้งหนึ่งบนสวรรค์ พระจันทร์ลักพานางคาราซึ่งเป็นชายาของพระพหูสบัติไปไว้ที่วิมานของตน พระพหูสบัติติดตามมาจนางคืน และได้ต่อสู้กับพระจันทร์ พระพหูสบัติแพ้จึงไปฟ้องพระพรหม พระพรหมบังคับให้พระจันทร์คืนนางคาราแก่พระพหูสบัติ และลงโทษพระจันทร์ไม่ให้เข้าประชุมในเทวสภากับเหล่าเทพทั้งหลายอีกต่อไป พระจันทร์ยอมคืนนาง พระศิวะหรือพระอิศวรทรงเมตตาจึงช่วยเหลือพระจันทร์ โดยใช้พระจันทร์เสี้ยวเป็นปิ่นประดับไว้ที่พระเมาลี พระจันทร์จึงมีโอกาสดำเนินเข้าเทวสภาด้วยทุกครั้ง และได้นามว่าศิวเสขร (อ่านว่า สี-วะ-เส-ซอน) แปลว่า ผู้เป็นปิ่นปักผมของพระศิวะหรือพระอิศวร และพระศิวะได้ชื่อว่าจันทรเสขร (อ่านว่า จัน-ทะ-ระ-เส-ซอน) แปลว่า ผู้มีพระจันทร์เป็นปิ่น รูปปั้นหรือเห็นภาพวาดของพระอิศวรจึงมีรูปพระจันทร์เสี้ยวประดับอยู่ที่พระเมาลี (บทวิทยุรายการ “รู้ รัก ภาษาไทย” ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน พ.ศ. 2554 เวลา 7.00-7.30 น.)